Руслан ЗАБІЛИЙ

ПРО "МОНОГРАФІЮ" ВІКТОРА ІДЗЯ (УКРАЇНСЬКА ПОВСТАНСЬКА АРМІЯ – ЗГІДНО ЗІ СВІДЧЕННЯМИ НІМЕЦЬКИХ ТА РАДЯНСЬКИХ АРХІВІВ. – ЛЬВІВ: "СПОЛОМ", 2005. – 208 С.)

Нині у світ виходить чимало літератури, присвяченої історії УПА: і солідної – з під пера науковців-дослідників, і, відверто кажучи, дилетантської. Щодо "монографії" професора Віктора Ідзя, то вона не дотягує навіть до рівня курсової роботи пересічного студента історичного факультету.

Одразу ж в око впадає те, що в "монографії" зовсім відсутній науковий апарат. Нема жодного покликання на списки літератури в кінці кожного з семи розділів. Натомість автор у кожному абзаці вживає вислови "як засвідчують джерела", "за свідченнями документів", "як бачимо з документів" абощо. У першому розділі таких "як ..." нараховується аж 88. У книжці наведено масу статистичної інформації, але позбавлені опертя на конкретне джерело цифри не мають жодної ваги.

Автор вдається також до прямої фальсифікації. Називаючи другий розділ "Українська Повстанська Армія – аналіз свідчень німецьких та радянських архівних джерел", він широко використовує працю історика Петра Мірчука та збірники документів професора Володимира Сергійчука, не зазначаючи цих авторів у списку літератури, натомість подає сигнатури російських та незрозумілих зарубіжних архівів.

Аналіз тексту "монографії" показує, що професор, м'яко кажучи, не орієнтується в темі. Так, зокрема, не відомо, звідки автор узяв інформацію про 37 "офіцерських шкіл" (с. 29). До відома професора, в УПА не було офіцерів, там воювали старшини, а щоб дізнатися про кількість шкіл УПА, йому достатньо би було заглянути в довідники Петра Содоля. Горе-дослідник дозволяє собі довільно оперувати фактами. Він пише, що 3 травня 1946 року "підрозділ УПА «Месники» біля с. Майдан, на Станіславщині ліквідував командуючого 38-ою армією генерал-полковника К. Москаленка" (с. 39).

По-перше, в УПА не було підрозділів, а були підвідділи. Якщо В. Ідзьо взявся за дослідження історії УПА, то мав би ознайомитися з **українською** військовою термінологією. У жодному документі підпілля рій, чота чи сотня не називаються підрозділом, тільки підвідділом.

По-друге, В. Ідзьо сплутав двох генералів. Сотня "Месники" дійсно вбила генерала Москаленка, але цей був генералом НКВД. Генерал Кирило Москаленко, командуючий 38-ї армії, не міг бути вбитим, бо після війни, у 1955 році, став Маршалом Радянського Союзу, а 1984 року було видано

українською мовою двотомник його мемуарів під назвою “На Південно-Західному напрямку”.

Про фаховий рівень професора кількох інститутів свідчать такі рядки з його “монографії”: “Зусиллями їх [емгебисти – Р. З.] було знищено останніх в Україні членів Центрального проводу ОУН – В. Галаса (11 липня 1953 року) та В. Кука (23 травня 1954 року)” (с. 40). “Знищено” означає “вбито”. Проте Василь Галаса і Василь Кук потрапили в полон і вижили. Василь Галаса – “Орлан” помер 2002 року, залишивши спогади “Наше життя і боротьба”, а Василь Кук проживає в Києві та очолює науковий відділ Всеукраїнського братства УПА. Про долю цих визначних учасників національно-визвольного руху п. Ідзьо, пишучи свою “монографію”, зобов’язаний був знати!

У книжці є безліч мовних недоглядів на кшталт того, що, члени ОУН з 1951 по 1956 роки перейшли “в глухе легалізоване підпілля” (с. 36), або “у висновок дослідження слід наголосити” (с. 50) тощо.

За цю писанину несе відповідальність не тільки автор, але й видавництво. Не віриться, що редактор нічого не чув про вимоги до наукових видань. Чи, може, видавництво цікавив тільки фінансовий бік цієї “монографії”, а не те, який продукт отримає українська історична наука та читацька аудиторія?